

7. Юнг К. Г. Архетипы и символы. / К.Г. Юнг. – М./: Ренессанс, 1991. – 292 с.
8. Юнг К. Г. Об архетипах коллективного бессознательного / К.Г. Юнг // Вопр. Философии. – 1988. – № 1. – С. 131-138.
9. Шехтер С., Сингер Дж. Когнитивные, социальные и физиологические детерминанты эмоционального состояния // Психология мотивации и эмоций / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, М. В. Фаликман. М. : ЧеРо, 2002. С. 462 – 480.

Сілютіна О.М., аспірант
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ТІЛЕСНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Життя людини в сучасному технологізованому суспільстві актуалізує проблему усвідомлення власної тілесності, встановлення контакту з власним тілом та відповідної регуляції власної поведінки. Зокрема, рівень фізичної активності особистості знижений, що обумовлено активним використанням техніки. Це виражається в порушенні зв'язку ментального і тілесного в особистості, зниженні спроможності людини ефективно використовувати ресурси свого тіла, гармонійно реалізуватися у житті. Тож, проблема вивчення ролі тілесності у житті сучасної людини набуває особливої актуальності. Зокрема, особливо важливим постає питання визначення сутності достатньо нового та мало вивченого явища як тілесний інтелект.

Тілесність та тілесна компетентність стали предметом психологічного дослідження в працях зарубіжних дослідників В. Райха, О. Лоуена, Ф. Александера, М. Фельденкрайза, Т. Ханни, Т. Майерса, Г. Гарднера, Ю. Джендіна, та інших. Для визначення теоретичних і методологічних засад дослідження тілесності мають важливе значення роботи О. Гомілко, С. Кримського, А. Лоя, В. Малахова, О. Мухи, Н. Медведєвої, М. Поповича, В. Табачковського, Т. Хомуленко.

Часто в основні наукового аналізу ролі тілесності у житті людини дослідники визначають образ тіла. В даний час найбільш поширений погляд на образ тіла як на «складне комплексне поєднання сприйняття, установок, оцінок, уявлень, пов'язаних з тілесною зовнішністю і з функціями тіла» (О. Б. Станковська [2]). Не зважаючи на посилену увагу дослідників до даної проблеми, психологічна сутність тілесного інтелекту та його ролі у функціонуванні особистості залишається мало вивченою. У багатьох дослідженнях тілесність розглядається як найсуттєвіший чинник буття людини. Зокрема, на думку Н. С. Медведєвої [1], тілесність і соціальність виступають як сутнісні елементи людини, об'єднані сукупністю зв'язків. Т. Б. Хомуленко [5], досліджуючи структурно-функціональну характеристику «тілесного Я», визначає його «компонентом Я-концепції (поряд із «соціальним Я», «духовним

Я», «культурним Я», «фізичним Я», тощо), який відповідає за когнітивний і емоційний супровід тілесного функціонування, забезпечує його регулятивний ефект, що реалізується в процесі внутрішнього діалогу з тілесним Я, із самим собою про тіло». Механізм, який забезпечує саморегуляцію тілесного, на думку Т. Б. Хомуленко, відображений у такій послідовності процесів: знання – ставлення – увага – внутрішнє відчуття – внутрішній діалог.

Фактично, сукупність усіх характеристик, які включають в себе поняття «тіло», «тілесність», «образ тіла», «тілесне Я», «тілесна свідомість», «усвідомлення свого тіла», що описують різні соматичні і психосоматичні аспекти особистості, рівень їх усвідомленості та розвиненості у людини, можна звести до інтегрованого поняття «тілесний інтелект».

Теоретичним фундаментом, на якому базується поняття «тілесний інтелект», є тілесна усвідомленість. Так, М. Фельденкрайз [4] зазначає, що: «... ми діємо відповідно до образу себе. Образ себе, який скеровує кожну нашу дію, визначається трьома факторами (у різних співвідношеннях): спадковістю, вихованням і самовихованням...».

К. Фадеева [3] звертає увагу на чотири взаємопов'язаних виміри тілесної усвідомленості, які використовують зарубіжні дослідники (В. Мелінг та С. Прайс): тілесні відчуття, що сприймаються; якість уваги; спрямованість тілесної усвідомленості; усвідомленість інтеграції тіла-свідомості.

Важливим питанням в актуальних дослідженнях постає феноменологія тілесного інтелекту, що дозволяє більш якісно обґрунтувати його природу та роль у житті людини. Узагальнюючи результати досліджень, можемо передбачити, що до розвиненого тілесного інтелекту відносяться такі характеристики: сенсорне усвідомлення свого тіла; знання про власне тіло, його функції та його потреби; відчуття свого тіла; чутливість до змін в стані тіла; розуміння сигналів та мови власного тіла; розвинута тілесна інтуїція; відчуття кордонів власного тіла та простору; здатність фокусувати увагу на внутрішніх відчуттях; вміння висловити свої відчуття; здатність до образного уявлення власного тілесного «Я»; здатність контактувати з підсвідомим через тілесні підказки; можливості власного тіла; турботлива поведінка по відношенню до власного тіла; усвідомлене перебування в тілі; вміння отримувати насолоду через тіло; подолання тілесних обмежень і болю та їх свідоме використання; розвинута сексуальність як прояв тілесності, тощо.

Отже, тілесний інтелект є важливою складовою в усвідомленні власного «Я» та в досягненні задоволення в житті та діяльності, в успішній самореалізації. Тілесний інтелект розглядається як сукупність знань про тіло та його природу, тілесні навички та здібності людини.

Список використаних джерел

1. Медведєва Н. С. Проблема співвідношення тілесності і соціальності в людині і суспільстві : автореферат дис. на здобуття наукового ступеню канд. філос. наук за спец. 09.00.03 – «соціальна філософія і філософія історії» / Н. С. Медведєва. – К., 2005.
2. Станковская Е. Б. «Моё чужое тело»: формы современного отношения женщины к себе в аспекте телесности / Е. Б. Станковская // Мир психологии. – 2011. – № 4. – С. 112- 119.

3. Фадеева К. Вимірювання специфічних конструктивів тілесності у психології / К. Фадеева // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. – 2013. – №3 (20). – С.167–174.
4. Фельденкрайз М. Осознание через движение. Оздоровительные движения для личностного роста / М. Фельденкрайз. – Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 223 с.
5. Хомуленко Т. Б. Психосоматика: культурно-історичний підхід : Навчально-методичний посібник / Т. Б. Хомуленко, І. О. Філенко, К. І. Фоменко, О. С. Шукалова, М. В. Коваленко. – Харьков : Издатель «Диса Плюс», 2015. – 264 с.

Тітов І. Г., к. психол. н., доцент
Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка
(м. Полтава)

ЖИТТЄВИЙ СВІТ ОСОБИСТОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Авторство поняття «життєвий світ» (Lebenswelt), як, власне, й перша спроба його феноменологічної концептуалізації, пов'язане з іменем Е. Гуссерля. У його розумінні Lebenswelt є тим «єдино дійсним», «найближчим до нас» конкретним навколишнім світом, у якому живе людина, який «прямо» наданий їй у сприйманні, в безпосередньому чуттєвому досвіді. На відміну від створеного людством «вторинного» світу ідеальностей об'єктивної науки (концепцій, ідей, понять, формул тощо), який у процесі історичного розвитку відособлюється від життєвого світу та заміщує його своїми ідеалізованими формоутвореннями, Lebenswelt є «первинним» світом дотеоретичного споглядання, дологічного перцептивного досвіду, що існує як очевидність, не викликає сумнівів, є апріорно зрозумілим та передує будь-якому точному знанню, виступаючи його вихідним смисловим фундаментом. Будучи особливим чином структурованим (за суб'єктивними часовими, просторовими, каузальними та ін. параметрами) світом перцептивних феноменів, зумовлених переживанням очевидності звичних життєво-практичних контекстів світосприйняття, Lebenswelt конститується діяльністю людської суб'єктивності та проявляється в рухливих смислових горизонтах «інтенціонального життя свідомості» конкретної особи.

Запропоноване Е. Гуссерлем трактування життєвого світу як інтенціональної структури, визначеної переживанням безпосередньої наданості світу в природній настанові свідомості, набуває нових смислових імплікацій у межах соціально-феноменологічних теорій (А. Шютц, П. Бергер, Т. Лукман, Ю. Хабермас, І. Гофман) та філософії екзистенціалізму (М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр). У соціальній феноменології життєвий світ ототожнюється із повсякденністю як символічним універсумом життєво-практичних смислів, цінностей та значень, що формують архітектоніку культурних світів у сукупності очевидних форм їхньої презентації в буденному досвіді люди-